

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1927 kl. $\frac{1}{2}$ 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 11, 13 och 24 §§ i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 11 mars 1927 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 221, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 2, 11, 13 och 24 §§ i lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk.

Härigenom förordnas, att 2, 11, 13 och 24 §§ i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

2 §.

Författare äge ———— för hand.

Därjämte have författare till skrift eller muntligt föredrag uteslutande rätt att offentligen föredraga verket och författare till dramatiskt, mimiskt eller kinematografiskt verk uteslutande rätt att offentligen uppföra detsamma ävensom tonsättare uteslutande rätt att offentligen utföra av honom komponerat musikaliskt verk.

Författare äge ———— av verket.

11 §.

Utän hinder av vad i denna lag är stadgat vare tillåtet:

- 1) att vid ———— ytterligare utveckling;
 - 2) att utgiven dikt begagnas såsom text i musikaliskt verk eller på konsertprogram;
 - 3) att mindre ———— punkt avses.
- I fall ———— översättning tillåten.
I vetenskaplig ———— använda förfarandet.

Har skrift eller muntligt föredrag utgivits, vare offentligt föredragande därav tillåtet,

då åhörarna äga tillträde utan avgift och återgivandet icke heller eljest sker i förvärvssyfte, eller

då den av återgivandet härflytande inkomst är avsedd för välgörande ändamål och den eller de föredragande icke erhålla någon ersättning.

13 §.

Då skrift, teckning eller avbildning eller musikaliskt verk begagnas efter vad i 11 § första eller tredje stycket eller i 12 § första stycket är tillåtet, skall författarens namn angivas, så framt detsamma finnes utsatt å verket.

24 §.

Med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor straffes:

1) den, som — — — — — eller delvis;

2) den, som — — — — — 3 § sägs;

3) den, som utan författarens eller hans rättsinnehavares tillstånd

i annat fall, än i 11 § medgives, offentligt föredrager en enligt denna lag skyddad skrift eller skyddat muntligt föredrag,

eller offentligt uppför skyddat dramatiskt, mimiskt eller kinematografiskt verk,

eller i annat fall, än i 12 § medgives, offentligt utför skyddat musikaliskt verk,

vare sig verket återgives i sin helhet eller delvis.

Den brottslige ersätte ock all skada.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1927.

Har före lagens trädande i kraft författarrätten med avseende på en skrift eller ett muntligt föredrag överlåtits eller någon eljest erhållit tillstånd att offentligt föredraga dylikt verk, tillkomme ändock, sedan verket utgivits, rätten till sådant föredragande författaren, så framt ej annorledes är avtalat.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått en inom första kammaren i anledning av propositionen väckt motion, nr 331, däri herr *Pauli* hemställt, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen; och får utskottet i fråga om vad motionären anfört till stöd för sitt yrkande hänvisa till motionen.

Gällande rätt.

Det skydd, som enligt bestämmelserna i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk tillkommer skrift eller muntligt föredrag, omfattar med avseende på rätten till offentligt föredragande allenast utgivet verk. I 2 § tredje stycket stadgas sålunda: »Innan skrift eller muntligt föredrag utgivits, tillkomme författaren uteslutande rätt att offentligt föredraga verket.» Har verket utgivits, är däremot rätten att föredraga det fri för envar. Och jämlikt medgivande i 11 § första stycket under 1 må offentligt hål-

let föredrag, ändå att det icke är utgivet, på visst sätt begagnas vid författande av nytt, i det väsentliga självständigt verk. I förevarande hänseende intaga tonsättare en förmånligare ställning än författare till verk, som nu nämnts, i det att tonsättarnas kompositioner, fränsett vissa undantag, jämlikt 2 § andra stycket jämväl efter utgivandet äro skyddade mot offentligt utförande.

I en till justitiedepartementet den 5 juni 1925 inkommen skrivelse anhöll styrelsen för Sveriges författarförening, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för vinnande av sådan ändring av lagen om rätt till litterära och musikaliska verk, att författare tillerkändes uteslutande rätt till offentligt föredragande av sitt litterära verk. Därest denna hemställan ej kunde bifallas, anhöll styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om införandet av lagligt förbud mot uppläsning genom radio av skönlitterärt verk utan författarens medgivande. Över denna framställning avgav svenska akademien den 16 december 1926 infordrat utlåtande och tillstyrkte därvid, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om laga förbud mot uppläsning genom radio av skönlitterärt verk utan författarens medgivande.

Framställning från Sveriges författarförening och däröver avgivet utförande.

Det nu framlagda lagförslaget, som bortsett från vissa formella jämkningar är av samma lydelse som det till lagrådet remitterade, innebär en utvidgning av författarrätten i enlighet med den av styrelsen för författarföreningen i första hand gjorda hemställan. Enligt 2 § andra stycket i förslaget skall nämligen författare till skrift eller muntligt föredrag hava uteslutande rätt att offentligen föredraga verket. Och förslaget har icke, såsom svenska akademien föreslog, begränsat författarens uteslutande föredraganderätt till skönlitterärt verks uppläsning genom radio. Dock hava i förslagets 11 § vissa inskränkningar gjorts i denna rätt. Av dessa inskränkningar äro de, som upp- tagas i nämnda paragrafs fjärde stycke, av det största intresset. Där stadgas, att om skrift eller muntligt föredrag utgivits, offentligt föredragande därav är tillåtet, dels då åhörarna äga tillträde utan avgift och återgivandet icke heller eljest sker i förvärvssyfte, dels ock då den av återgivandet härflytande inkomst är avsedd för välgörande ändamål och den eller de föredragande icke erhålla någon ersättning. De undantag, som sålunda i förslaget upp- ställts, äro desamma som nu gälla beträffande utförande av musikaliskt verk. De avsedda ändringarna i gällande lags 2 och 11 §§ hava föranlett vissa jämkningar i 13 och 24 §§. Den föreslagna lagen skall träda i kraft den 1 juli 1927.

Propositionen.

Förslagets innehåll.

Till motivering av den nu berörda utvidgningen av författarrätten anförde departementschefen vid remissen till lagrådet bland annat:

I vanliga fall torde de olika möjligheter att ekonomiskt utnyttja ett litterärt arbete, vilka stå dess författare till buds, ingalunda tillförsäkra honom ett sådant utbyte, att han kan ställa sig likgiltig till frågan om rätten att offentligen föredraga verket. Detta förhållande har under senare tid blivit än mer framträdande. Exempelvis torde den av världskriget förorsakade förskjutningen av penningvärdet i olika länder hava tungt drabbat dem, som av författarverksamhet hava sin utkomst. Rätt och billighet synas då kräva, att lagstiftningen icke i större omfattning än omständigheterna oundgängligen påkalla förhindrar

Departementschefen vid remissen till lagrådet.

författaren att själv draga nyttan av de värden han skapat. Även ur allmänt kulturell synpunkt är ett vidgat skydd för den litterära författarverksamheten av stor och påtaglig betydelse.

Att verkets offentliga föredragande länge varit mindre beaktat vid utformandet av författarrätten, torde till stor del hava berott därpå, att dess förbehållande åt författaren tidigare icke ansetts kunna för honom innebära någon synnerlig förmån. Härutinnan synas dock de senaste årens uppfinningar och tekniska framsteg hava medfört en genomgripande förändring. Den snabba utveckling på radiotelefonens område, som denna tid haft att uppvisa, har öppnat förut oanade möjligheter att med människorösten som uttrycksmedel göra alstren av en författares verksamhet bekanta för de vidaste kretsar. Och samtidigt har rundradiorörelsen vunnit en tillräckligt stark ekonomisk ställning för att kunna erbjuda full och säker ersättning åt dem, vilkas andliga arbete utnyttjas i radiounderhållningens tjänst.

Ej minst till följd av den nyssnämnda rörelsens hastiga uppsving lärer skillnaden mellan det skydd, som åtnjutes för de litterära verken, samt det, som kommer tonkonstens alster till del, framstå såsom sakligt mindre befogad. Icke heller torde principiella grunder tala för dess upprätthållande. Giltiga skäl synas alltså föreligga för att nu taga steget fullt ut och låta författarrätten omfatta även ett verks offentliga föredragande. Att på sätt författarföreningen alternativt hemställt och svenska akademien tillstyrkt inskränka en lagändring i denna riktning till att avse allenast föredragning genom rundradio har jag icke funnit nödigt eller lämpligt.

Departementschefen upptog i det följande till behandling frågan om rundradiorörelsens ställning till den sålunda förordade lagändringen samt framhöll härvid till en början, att denna rörelse i vårt land liksom på flera andra håll på visst sätt omhändertagits av staten. Sålunda erfordras jämlikt lagen den 16 maj 1924 om utförande och nyttjande av elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd m. m. Kungl. Maj:ts tillstånd, då någon vill utföra eller nyttja sådan anläggning, vilken ej är avsedd enbart för mottagande av utsändning från annan anläggning av enahanda slag. Tillståndet kan endast meddelas för viss tid, och Kungl. Maj:t föreskriver därvid på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas. För rätt att inneha radiomottagningsapparat erfordras tillstånd av telegrafstyrelsen. Innehavaren är ock skyldig att erlagga viss avgift, som för närvarande utgör, i vanliga fall, 10 kr. per år. Sedan telegrafstyrelsen erhållit tillstånd att uppföra rundradiostationer i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Boden, bemyndigade Kungl. Maj:t den 3 oktober 1924 styrelsen att med aktiebolaget Radiotjänst träffa överenskommelse rörande rundradiorörelsens ordnande i Sverige. På grund av detta bemyndigande träffades därefter mellan telegrafstyrelsen och bolaget sådan överenskommelse, som nyss nämnts. Enligt avtalet har bolaget — i vars styrelse, som består av sju ledamöter, ordföranden jämte en ledamot utses av Kungl. Maj:t — erhållit viss dispositionsrätt över förutnämnda radiostationer, vilka emellertid underhållas och betjänas av telegrafstyrelsen. Rundradiorörelsen skall av bolaget så bedrivas, att folkupplysningen och folkbildningsarbetet därigenom befrämjas, och bolaget skall vara underkastat de bestämmelser om kontroll över rundradioprogrammen, som Kungl. Maj:t kan komma att utfärda. Emellertid erhåller bolaget viss andel, högst hälften, av nyssberörda för innehav av mottagningsappa-

rat utgående avgifter. Överenskommelsen gäller för ett kalenderår i sänder med ömsesidig rätt till uppsägning minst tre månader före årets utgång.

Sedan departementschefen meddelat, att aktiebolaget Radiotjänst beretts tillfälle att yttra sig över ett i enlighet med de grunder, som nyss angivits, inom justitiedepartementet utarbetat utkast till ändring i gällande lag, samt att bolaget i avgivet yttrande hemställt, att de ifrågasatta lagändringarna måtte bli föremål för ytterligare utredning, innan de förelades riksdagen, anförde departementschefen vidare:

Rundradiorörelsens ställning till det ifrågasatta upphävandet av rätten för en var att offentligen föredraga ett utgivet litterärt verk förtjänar tvivelsutan särskild uppmärksamhet. Med hänsyn till önskemålet att göra jämväl de bredare lagren av vårt folk förtrogna med den värdefullare litteraturen lärar med fog kunna ifrågaställas att i avseende på nämnda rörelse medgiva viss lättnad i beroendet av författarrätten. Så som rörelsen för närvarande bedrivs torde den nämligen icke kunna jämföras med ett vanligt förvärvs företag utan få betraktas på samma sätt som en eljest under statlig kontroll utövad kulturell verksamhet.

Emellertid lär knappast kunna försvaras att göra rundradiorörelsen helt oberoende av författarrätten. Uppenbarligen skulle detta för den enskilde författaren framstå såsom synnerligen obilligt. Att beröva författaren rätten till ersättning för sådant begagnande av hans verk, som äger rum genom rundradiorörelsen, måste jag anse uteslutet. Däremot kunde måhända vissa föreskrifter meddelas i syfte att reglera förhållandet mellan rörelsens utövare och en författare, som — utan giltigt skäl — vägrar att lämna medgivande till uppläsning av sitt verk eller därför fordrar oskäligt hög ersättning. Dock synas stora svårigheter möta att härutinnan finna en utväg, som i tillbörlig omfattning beaktar båda parternas intressen.

Motsvarande spörsmål möter för övrigt jämväl med avseende på musikaliska verk. Medan sålunda rundradiorörelsen för fyllandet av sina program knappast kan vara så beroende av nu ifrågavarande alster av författarverksamheten, att rörelsen är helt hänvisad till författarens godtycke, kunna de musikaliska verken i allmänhet icke undvaras vid utsändningar för underhållning genom rundradio. Det spörsmål synes därför vara förtjänt av ett närmare övervägande, huruvida icke en jämkning i nu förevarande hänseende vore påkallad även i tonsättarens utföranderätt. Härför torde emellertid tidpunkten icke vara lämplig. På sätt anförts i aktiebolaget Radiotjänsts skrivelse pågå nämligen förberedelser för hållande i Rom under oktober månad detta år av en kongress för ytterligare revision av den senast i Berlin den 13 november 1908 reviderade berntkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. Med all säkerhet kan förväntas, att därvid författarrättens förhållande till rundradiorörelsen skall bli föremål för överläggning. Angående det resultat, som härav kan komma att framgå, lärar för närvarande intet med vissnet kunna sägas. Emellertid har italienska regeringen i samråd med den till skyddande av nyssnämnda verk inrättade internationella byrån i Bern utarbetat förslag till ändring av vissa artiklar i konventionen, avseende bland annat uteslutande rätt för upphovsmännen till dylika verk att medgiva verkets offentliggörande genom telegrafering eller telefoning med eller utan tråd eller på annat liknande sätt. Tydligt är det av vikt, att vårt land, som från och med den 1 januari 1920 tillträtt nämnda konvention, inför utsikten att inom kort taga ställning till frågan om ratificering av en ny konvention, icke på förhand binder sig vid en lagstiftning, som möjligen skulle kunna förhindra en eljest önskvärd anslutning.

I fråga om lämpligheten att nu skrida till lagstiftning om uteslutande rätt för författare att föredraga sitt verk anförde departementschefen i detta sammanhang ytterligare:

Den omständigheten att i en nära framtid frågan om rundradiorörelsens ställning kan antagas bliva föremål för lagstiftningsåtgärder, torde likväl icke behöva föranleda uppskov med lösningen av spørsmålet om författarrättens utsträckande till att omfatta också föredraganderätten. Och någon väsentlig skillnad i behandlingen av litterära och av musikaliska verk torde ej böra ifrågakomma beträffande tillgodoseendet av radiorörelsens intressen, då detta ämne en gång blir föremål för prövning. Någon olägenhet synes därför knappast ur nu antydda synpunkt vara att befara av lagändringens genomförande.

Lagrådet.

Vid förslagets granskning i lagrådet yttrade justitierådet Alexanderson, med vilken regeringsrådet Planting-Gyllenbåga och justitierådet Wedberg instämde:

Av utredningen i remissprotokollet framgår att tillkomsten av rundradion är det nya moment som egentligen föranlett kravet på lagändring i den riktning, som nu föreslås. Svenska akademien har för sin del begränsat sig till att tillstyrka förbud mot uppläsning genom radio av skönlitterärt verk utan författarens medgivande. Departementschefen har emellertid — förutom att begränsning till det skönlitterära området av otvivelaktigt giltiga grunder ej iakttagits — ansett sig böra i huvudsak tillmötesgå den av styrelsen för Sveriges författarförening i första hand gjorda hemställan att författare skall ej blott i fråga om rundradiering, utan om offentligt föredragande överhuvud av hans utgivna verk ensam äga bestämmanderätt. Undantag göres i förslaget endast för sådana fall där varken inträdesavgift upptages eller återgivandet eljest sker i förvärvssyfte ävensom för välgörenhetstillställning, där recitatören medverkar utan ersättning.

Huruvida de bättre skälen tala för eller mot att låta den ifrågasatta utvidgningen av författarrätten till ett nytt område få denna allmänna innebörd, synes dock högeligen tvivelaktigt. Författarföreningens styrelse har med sitt yrkande åsyftat ej allenast ekonomiskt skydd, utan även möjlighet för en författare att hindra att — såsom styrelsen uttrycker det — hans verk misshandlas av klåpare. Sistnämnda syfte kan tydligen ej nås genom förslaget, enär just i de nyss nämnda undantagsfallen största risken förefinnes för ett återgivande som ej gör verket rättvisa. Vad åter det ekonomiska skyddet angår, vill det synas som om den jämförelse med musikaliska verk, som i remissprotokollet anställs, icke vore särdeles bindande. Den stundom uttalade farhågan att tillfälle att åhöra diktverks uppläsning skulle vara ägnat att minska i stället för att stimulera hågen för litteraturinköp torde vara avsevärt mindre berättigad än motsvarande betänklighet i fråga om musikverken. Emellertid måste det erkännas stå i god överensstämmelse med rättskänslans krav att om exempelvis en konstnär av en uppläsningssafton inhöstar en avsevärd inkomst, han borde hava att dela med sig därav åt de författare, vilkas verk han föredragit. Men om å andra sidan varje möte eller underhållning varvid en ringa inträdesavgift av allmänheten upptages till betäckande av kostnaderna, skall för möjligheten av det förädlade och lyftande inslag, uppläsning av ett diktverk innebär, vara beroende av författarens utverkade samtycke, måste det befaras att ingen eller ytterst ringa ekonomisk fördel härav beredes författarvärlden, men däremot många tillfällen till kontakt med den levande kulturen berövas allmänheten. Med hänsyn härtill kunde det ifrågasättas att, om man vill tillerkänna författare en uteslutande rätt att bestämma över även annan offentlig föredragning än den som sker per rundradio, likväl uppställa mera vittgående undantag; men vid närmare prövning synes det praktiskt ogörligt att draga gränsen väsentligt annorledes än i förslaget skett. Det torde likaså

få erkännas att reformen skulle allt för mycket förfela sitt syfte, om ej — såsom förslaget innebär — redan utgivna och av författarrätt hägnade verk intoges under det nya skyddet och om ej detta skydd finge komma författaren själv eller hans efterlevande till godo. Men därmed följer i många fall en ökad svårighet för hugade uppläsare att utan omgång komma i förbindelse med rättsinnehavaren. Endast om man finge antaga att författarvärlden, inklusive avlidna författares arvingar, allmänt sammanslöte sig och uppdroge åt den för ändamålet skapade organisationen att å deras vägnar förfoga över ifrågavarande rätt, ställde sig detta i vissa mån annorlunda. Men att en dylik anordning verkligen skulle vinna allmän tillslutning, synes av flera skäl föga troligt.

Begränsar man alltså den föreliggande lagstiftningsuppgiften till att gälla författarrätt i förhållande till rundradion, så framträder emellertid än starkare än redan eljest vore fallet frågan om nu är rätta tidpunkten för en lösning av denna uppgift. Något trängande behov kan ju icke sägas föreligga, då det av utredningen i ärendet framgår att rundradioverksamhetens ledning tagit synnerlig hänsyn till författarvärldens berättigade intressen. Vad denna ledning åberopat till stöd för sin mening att frågan har flera sidor, som borde komma under närmare övervägande, innan en lagreglering företages, tyckes också vara förtjänt av beaktande. Men framför allt synes det av departementschefen vitsordade förhållandet att redan innevarande år en internationell kongress skall till behandling upptaga spørsmålet om författarrättens förhållande till rundradioverksamheten utgöra ett tungt vägande skäl att låta frågan för närvarande vila och avvakta om och vilka resultat kunna av kongressens överläggningar framkomma. Även om lösningen därigenom skulle fördröjas ett eller annat år, synes efter vad som erinrats därmed knappast vara förenade olägenheter av verklig praktisk betydelse.

På grund av det anförda finner jag mig icke kunna tillstyrka att förslag i ämnet nu förelägges riksdagen.

Justitierådet von Seth fann förslaget ej föranleda annan saklig erinran, än att han hemställde att i 11 § sista punkten måtte införas en bestämmelse, varigenom muntligt föredragande frigives, även då det äger rum vid sådan sammankomst, som avser underhållning, och den eller de föredragande ej erhålla någon ersättning.

Vid anmälan den 11 mars 1927 av lagrådets yttrande meddelade departementschefen — efter erinran om hänvisningen inom lagrådet till att rundradioverksamhetens ledning tagit synnerlig hänsyn till författarvärldens berättigade intressen — att författarföreningens styrelse den 10 mars 1927 till justitiedepartementet inkommit med en skrivelse i ärendet, däri anförts bland annat följande:

De förhoppningar föreningen vid tiden för tillkomsten av framställningen den 5 juni 1925 hyst om samförstånds ernående hade icke gått i uppfyllelse. Visserligen hade aktiebolaget Radiotjänst i skrivelse den 26 maj 1926 förklarat, att bolaget, när det funne billighetsskäl tala därför, komme att lämna skäligt arvode till en författare, vars verk bleve uppläst genom radio, ävensom att där så vore möjligt låta honom yttra sig angående den, som utsetts att föredraga verket. Detta mångtydiga uttalande innebure i själva verket, att det fortfarande skulle vara bolagets ensak att avgöra huruvida författaren skulle få någon bestämmanderätt över det offentliga föredragandet av hans verk. Någon utsikt till en på rättvis grund vilande uppgörelse mellan bolaget och författarna föreläge således ej. Desto mera påkallat vore, att den ifrågasatta lagändringen genomfördes utan onödigt uppskov. För övrigt syntes den ersätt-

Departementschefen vid avlåtandet av propositionen.

ning bolaget tänkt sig för det fall, att en författare själv föredroge sitt verk, hava avsett allenast uppläsandet i och för sig, varemot föredraganderätten icke tillmätts något värde.

Departementschefen anförde härefter:

Även om å radioverksamhetens sida finnes benägenhet att söka tillgodose författarintresset, torde en tillfredsställande ordning i detta hänseende knappast kunna uppnås utan en lagändring i den riktning förslaget angiver. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna frångå min tidigare uttalade uppfattning angående önskvärdheten av att en sådan lagstiftning redan nu kommer till stånd.

Utskottet.

Utskottet anser väl, att den genom radioverksamheten skapade möjligheten att i en helt annan omfattning än förr genom uppläsning utnyttja författares arbete, utgör anledning för lagstiftaren att taga i övervägande de i förevarande förslag berörda frågor. Men i likhet med lagrådets flesta ledamöter och på de skäl, som av dem anförts, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka en lagstiftning i enlighet med förslaget. Särskilt vill utskottet framhålla, att ett så vidsträckt uppläsningförbud som det i propositionen ifrågasatta kan komma att visa sig menligt för det allmänna kulturlivets intressen. Om nämligen varje möte eller underhållning, varvid en ringa inträdesavgift av allmänheten upptages till betäckande av kostnaderna, skall för ett diktverks uppläsning vara beroende av författarens samtycke, måste det, såsom lagrådets flesta ledamöter erinra, befaras, att ingen eller ytterst ringa ekonomisk fördel härav beredes författarvärlden men däremot många tillfällen till kontakt med den levande kulturen berövas allmänheten. Vad åter angår uppläsningen genom radio, synes det av departementschefen vitsordade förhållandet att inom kort en internationell kongress skall till behandling upptaga spørsmålet om författarrättens förhållande till rundradiorörelsen utgöra ett tungt vägande skäl att låta frågan för närvarande vila och avvakta om och vilka resultat kunna av kongressens överläggningar framkomma. Att det dröjsmål, som härigenom kan uppstå, icke skall behöva medföra någon egentlig olägenhet för författarna, synes utskottet antagligt. Ty med den ställning, radiorörelsen intager till staten, torde möjligheter icke saknas att, om så finnes erforderligt, i ganska stor utsträckning utan lagändring tillgodose författarnas intressen i förevarande hänseende.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att förevarande proposition måtte av riksdagen lämnas utan bifall; samt
- 2) att den i ämnet väckta motionen måtte anses besvarad genom utskottets hemställan under 1).

Stockholm den 10 maj 1927.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Hederstierna, Jacob Larsson, Klefbeck, Edw. Larson, G. Dahl**, *Per Gustafsson** och *Bissmark*;

från andra kammaren: herrar *Lindley, Leo, Jansson* i Edsbäcken, *Söderberg, Johansson* i Brånalt, *Johanson* i Huskvarna, *Sjögren* och *Christenson* i Södertälje*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Hederstierna*, som, med instämmande av herr *Jansson* i Edsbäcken, yrkat, att riksdagen måtte, med avslag å motionen, bifalla propositionen;

2) av herr *Edw. Larson*, som anført:

Utöver medgivandet att begagna utgiven dikt såsom text i musikaliskt verk göres i Kungl. Maj:ts proposition från förbudet att utan författarens tillstånd offentligen föredraga ett litterärt verk ytterligare undantag blott för sådana fall där varken inträdesavgift upptages eller återgivandet eljest sker i förvärvssyfte ävensom för välgörenhetstillställning där recitatören medverkar utan ersättning. Emellertid förekomma även andra fall, då uppläsning av en författares verk äger rum under sådana förhållanden att å ena sidan allmänna hänsyn göra ett undantag från förbudet synnerligen önskvärt, medan å andra sidan författaren knappast kan äga något ekonomiskt intresse av förbudets upprätthållande. Det händer sålunda, att en i ideellt syfte bildad förening eller annan sammanslutning anordnar fester eller andra sammankomster för att därigenom direkt eller indirekt tillgodose nyssnämnda syfte utan att därför välgörenhetstillställning kan sägas föreligga. Därest, såsom ofta förekommer, vid en dylik fest eller sammankomst någon mindre entréavgift upptages, måste enligt propositionsförslaget författarens samtycke under alla förhållanden sökas, om en dikt eller annat skönlitterärt arbete skall uppläsa. Emellertid synes detta understundom kunna bli va onödigt betungande, nämligen i sådana fall då recitatören icke erhåller någon ersättning. Även om olägenheterna härav icke böra överskattas, då ju den uppläsning, som äger rum vid vissa sådana sammankomster, exempelvis inom en arbetarnas ungdomsklubb, i ett stort antal fall icke kan vara att hänföra till *offentligt* föredragande, synes likväl en ytterligare undantagsbestämmelse av nu antydd innebörd vara att tillstyrka. Ett dylikt stadgande, som jämväl nära anknyter till grunderna för de beträffande författarskyddet redan i lagen upptagna undantagsbestämmelserna, har ock förordats av en ledamot i lagrådet. Icke heller dettas övriga ledamöter ha uttalat några *principiella* betänkligheter mot en dylik begränsning av uppläsningförbudet utan tvärtom yttrat, att det skulle bereda författarna ingen eller ytterst ringa ekonomisk fördel, om varje möte eller underhållning, varvid en ringa inträdesavgift av allmän-

heten upptoges till betäckande av kostnaderna, skulle för möjligheten av det förädlade och lyftande inslag, uppläsning av ett diktverk innebära, vara beroende av författarens utverkade samtycke. Med en tilläggsbestämmelse i den nu förordade riktningen torde i själva verket förbudets tillämplighetsområde i stort sett begränsas till de fall, då den som offentligt uppläser ett skönlitterärt verk handlar, mer eller mindre yrkesmässigt, i förvärvssyfte. Att vid stadgandets avfattning direkt använda sig av begreppet yrkesmässighet lär på andra sidan böra undvikas, på grund av den obestämdhet, som ofta måste vidlåda detta begrepp, överfört till författarrättens område.

På grund av det anförda får jag därför hemställa,

1) att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas med den ändring att 11 § i förslaget måtte erhålla följande lydelse:

»11 §.

Utan hinder av vad i denna lag är stadgat vare tillåtet:

- 1) att vid — — — ytterligare utveckling;
- 2) att utgiven dikt begagnas såsom text i musikaliskt verk eller på konsertprogram;
- 3) att mindre — — — punkt avses.
I fall — — — översättning tillåten.
I vetenskaplig — — — använda förfarandet.
Har skrift eller muntligt föredrag utgivits, vare offentligt föredragande därav tillåtet,
då åhörarna äga tillträde utan avgift och återgivandet icke heller eljest sker i förvärvssyfte, eller
då den av återgivandet härflytande inkomst är avsedd för välgörande ändamål och den eller de föredragande icke erhålla någon ersättning, eller
då återgivandet huvudsakligen avser underhållning och den eller de föredragande icke erhålla någon ersättning.»; samt
- 2) att den i ämnet väckta motionen måtte anses besvarad genom den i första punkten gjorda hemställan;

3) av herr *Bismark* med avseende å motiveringen.